

Л. М. Новак-Калаяєва¹, А. О. Калаяєв²

¹ Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна

² Національної академії сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів, Україна

ГЛОБАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ЗАПИТ І ПРАКТИЧНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Національну безпеку розглянуто в контексті змін характеру війн та збройних конфліктів як відкрита, динамічну соціальну систему, що є невід'ємною частиною міжнародної безпеки та систем глобального управління. Проблеми глобального управління у сфері безпеки визначено з урахуванням неоднозначності та мінливості позицій в оцінках як сучасних військово-політичних процесів, так і відповідних ретроспектив кінця XX століття. Відзначено основні тенденції розвитку управління у сфері безпеки в динаміці військово-доктринального процесу початку XXI століття. Глобальний простір безпеки аргументовано як імператив сталого розвитку. Окреслено сутність та специфіку інноваційних тенденцій управління у сфері безпеки, зокрема перехід від національної автономії у сфері безпеки до нових форм державно-приватного партнерства в межах екосистемного підходу. Фрагментація та диференціація ресурсів і можливостей безпеки охарактеризовані як найвиразніший аспект тенденції до формування системи управління безпекою на регіональному та глобальному рівнях. Приватизація оборонних галузей та професіоналізація збройних сил підтверджують поступовий перехід від національної автономії безпеки до нових форм державно-приватного партнерства.

Ключові слова: національна безпека; глобальне управління у сфері безпеки; теорія безпеки; публічне управління у сфері безпеки; сталий розвиток; збройні конфлікти; інновації у сфері безпеки.

Вступ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Актуальність досліджуваної теми зумовлена динамікою трансформації сучасного суспільства й управління, значною мірою пов'язаною з імперативами глобальної та національної безпеки, що стосуються практично всіх аспектів їх функціонування. Саме з огляду на наявність безпекової складової практично в усіх сферах цивілізаційного процесу, національний контекст транспонується в глобальний і навпаки. Управління у сфері безпеки відповідно сприймається як один з найважливіших аспектів функціонування урядів і держав щодо недопущення глобальних воєн та уникнення регіональних конфліктів, які, з огляду на специфіку засобів і методів їх ведення, здатні призвести до знищення цивілізації та самого життя на нашій планеті.

Сучасні події в світі, пов'язані з низкою збройних протистоянь у різних регіонах, з активізацією сепаратистських рухів і відцентрових тенденцій, характерних для позицій окремих країн-членів інтеграційних структур, актуалізували проблему недосконалості тих систем глобальної та регіональної безпеки, що склалися історично і впродовж другої половини XX ст. функціонували на основі реалізації принципу непорушності територіальної цілісності та кордонів держав за підсумками

Другої світової війни.

На межі XX-XXI ст. перед структурами міжнародної безпеки постали завдання протидії гібридним загрозам та інформаційним диверсіям, які здійснювалися за фінансової, військової та дипломатичної підтримки деструктивних сил на території різних країн. Вони вносили хаос у політичні процеси, провокували недовіру до чинних політичних інститутів та загрожували не тільки заходам міжнародного права, але й самому існуванню світового порядку. Усвідомлення відповідальності глобального управління за вибір найефективніших підходів і принципів організації регіональних та глобальних інтеграційних структур і систем безпеки, сумісних і здатних до взаємодії на глобальному рівні, зумовило необхідність розроблення теоретичних концепцій, реалізація яких на практиці була б здатна забезпечити майбутнє людства на основі консолідованих здобутків міжнародного досвіду.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Найактуальніші аспекти глобального управління у сфері безпеки стали предметом наукових досліджень, зокрема таких авторів, як Adler E. and Barnett M. A (1998), Castells M. (2009), Chesbrough H. W. (2020), Howorth J. (2007), Krahmann E. (2003), Kuzmenko O. (2018), Motin D. (2020), Polischuk, O. (2020), Witney N. (2008) та ін.

© Copyright 2026 by the author(s)

Новак-Калаяєва Лариса Миколаївна, д-р наук з державного управління, професор, кафедра публічного управління та адміністрування. Email: novak.kalyayeva@ntu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-2897-8858>

Калаяєв Анатолій Олександрович, д-р наук з державного управління, професор, зав. кафедри гуманітарних наук. Email: toldek@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-5675-187X>

Цитування за ДСТУ: Новак-Калаяєва Л. М., Калаяєв А. О. Глобальне управління у сфері безпеки: філософський запит і практичні інтерпретації. *Ефективність державного управління* : зб. наук. пр. Вип. 1(86). Львів: НЛТУ України, 2026. С. 43–49.

Citation APA: Novak-Kalyayeva, L. M., & Kalyayev, A. O. (2026). Global governance in the field of security: philosophical inquiry and practical interpretations. *Efficiency of public administration*, 1(86), 43–49. <https://doi.org/10.36930/508605>

Військові протистояння на національному, регіональному та глобальному рівнях за сучасних умов надали науковому пошуку потужний імпульс, особливо у військових та управлінських аспектах безпекової проблематики. Особливої ваги набули теорії безпеки у філософському дискурсі, досвід вирішення питань війни і миру, трактування безпеки як цінності, що її держави покликані оберігати й захищати на національному та глобальному рівнях. Теоретичні концепції розвитку управління у сфері безпеки вимагають оновлення на тлі розширення проблемного поля безпеки шляхом залучення до його орбіти значно ширшого кола суспільств, політико-правових інститутів і соціальних груп.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. За умов перманентних змін характеру збройних протистоянь, постійного вдосконалення озброєнь та зростання терористичних загроз, дослідження проблем у сфері безпеки відповідно до підходів глобального управління та місця України в ньому набуло особливого значення, що підтверджує актуальність досліджуваної теми.

Метою статті є визначення специфіки розвитку глобального управління у сфері безпеки в контексті геополітичних викликів та геостратегічних загроз кінця XX – початку XXI ст.

Виклад основного матеріалу

Теорія та практика сфери безпеки України базуються на військово-політичних та військово-доктринальних моделях, які, загалом, відповідають сучасному стану розвитку українського суспільства. Теоретична складова дослідження проблем сфери безпеки у міждисциплінарному дискурсі зумовлена загальним розумінням основних категорій та понять проблематики, що сформувалося в практиці вирішення проблем національної безпеки, а проблемні аспекти в інтерпретаціях понятійно-категоріального апарату свідчать про її динамічний розвиток.

На межі XX-XXI ст. перед міжнародними структурами безпеки постало завдання протидії гібридним військовим та інформаційним загрозам, популізмові та хаосу в політичних процесах, що провокували недовіру до глобальних політичних інституцій та загрожували не лише принципам міжнародного права, а й самому існуванню сучасного світового порядку. Усвідомлення структурами глобального управління відповідальності за вибір найефективніших підходів та принципів організації сумісних та взаємодіючих інтеграційних структур безпеки та оборонних систем на регіональному та глобальному рівнях зумовило необхідність розроблення тих теоретичних концепцій, реалізація яких на практиці здатна надати можливості консолідації міжнародних зусиль у конструктивному ключі.

Національну безпеку доцільно визначати як систему та складне багатфункціональне та багатогранне явище, пов'язане з багатьма іншими сферами суспільного життя та синтезує їх елементи. Зокрема, воєнна безпека відображає такий стан суспільних відносин усієї соціальної та військово-політичної системи країни, за якого забезпечується ефективна протидія впливам зовнішніх та внутрішніх військових загроз і створюються умови для динамічного та стабільного розвитку суспільства (Кузьменко О., 2018).

Згідно з Е. Адлером, сучасна реальність глобального управління у сфері безпеки визначається правовими реаліями міжнародного (конвенційного) права: теоретично чинне законодавство забезпечує принципи та основи управління глобальною безпекою поза межами національних держав; в реальності існує розрив в управлінні між теорією та практикою реалізації політики глобальної безпеки, який можна пояснити політичними детермінантами безпеки, що перебувають у прямій залежності від специфіки політико-правового та військового статусу конкретних країн (Адлер Е., 1998).

Управління глобальною безпекою допомагає секторальним структурам регіонального та національного рівнів у реалізації політики безпеки та здатне, через ітерації (короткі цикли) політики глобальної безпеки, зумовлювати, наприклад, наміри урядів щодо структури політики безпеки та активності держав у подоланні наявних глобальних проблем та викликів у сфері безпеки. О. Андерсон характеризує "глобальне управління у сфері безпеки" як систему консолідованого регулятивного впливу на військово-політичні процеси світового рівня. Автор розглядає основні функції системи глобального управління у сфері безпеки з погляду правової бази та регуляторного забезпечення управлінської реальності, в якій ця система функціонує. Найбільш конструктивними з концептуальних підходів до розуміння глобального управління, зокрема з погляду структури та функцій, повноважень та компетенцій, ключових акторів і стратегічних інтересів, є, на думку вченого, ліберально-глобалістський та реформістський підходи (Андерсон О., 2017).

Структури управління глобальною безпекою прагнуть виправдати своє становище у просторі глобальної безпеки та в міжнародних системах колективної безпеки. Інклюзивне визначення управління глобальною безпекою можна розглядати як використання формальних та неформальних інституцій, правил та процесів державами, міжурядовими організаціями та неурядовими суб'єктами для вирішення питань безпеки, які потребують ефективного вирішення шляхом транскордонних колективних дій. Водночас, незважаючи на сильні конструктивні позиції глобального управління, його критики мають рацію в багатьох аспектах, зокрема, щодо відсутності уряду та традиційних механізмів державного управління в системах глобального управління як інституції, яка прагне бути стабільною (Adler E., 1998). Водночас, національна держава залишається головним суб'єктом політичної легітимності та справедливості. На тлі розширення складних багатосторонніх мереж та наднаціональних угод між державами, спрямованих на досягнення спільних інтересів, механізми глобального управління безпекою мають тенденцію до інституціоналізації, а демократизація управління та переслідування порушників з метою підвищення законності та легітимності останніх залишається моральним та соціальним імперативом. Новітня концепція глобального управління зумовлює взаємодію багатьох колективних чи індивідуальних утворень, що походять з різних соціальних та професійних орієнтацій, формують мережі, що беруть участь у вирішенні питань, що загрожують як локальним, так і глобальним спільнотам (Novak-Kalyayeva L., 2020).

Глобальне управління вирішує проблеми, які стали надто складними для самостійного вирішення однією

державою. Гуманітарні кризи, військові конфлікти між країнами та всередині них, зміна клімату та економічна нестабільність створюють серйозні загрози безпеці людини в усіх суспільствах, провокуючи необхідність адекватного виявлення та формулювання загроз, розроблення відповідної політики, ефективного впровадження та належного оцінювання результатів для уникнення, пом'якшення та подолання загроз шляхом консолідації різних учасників та їхнього досвіду. Отже, найбільш реалістичним напрямом розвитку глобального управління має бути його розширення шляхом залучення нових учасників, не лише держав, а й приватних структур, громадських організацій тощо, та поглиблення внаслідок деталізації та координації міжнародної політики в різних сферах, зокрема у військовій.

Враховуючи, що на межі століть способи формування та реалізації політики безпеки, зокрема в європейському регіоні, істотно змінилися, немає сумнівів у доцільності визначення глобального простору безпеки як імперативу сталого розвитку. Логіка реформування ідеології та практики управління базується на переконанні, що на цій основі можна обґрунтувати конструктивні практичні підходи до реалізації державної політики у сфері безпеки, зокрема військової. Прагнення світових політичних, економічних та військових еліт забезпечити ефективність державного управління успішно транслюється на практиці в проблемні аспекти, наприклад, у сфері довкілля, а також у сферах охорони здоров'я та безпеки праці.

Потенціал керованості структур управління означає досить високий рівень політичної та інституційної стабільності та ефективності на всіх рівнях управління. Сучасні тенденції розвитку державного управління демонструють неоднозначність та мінливість у багатьох аспектах. Наднаціональні, регіональні та національні структури на рівні інтеграції втрачають свою загальну ієрархію та тяжіють до відповідного ситуативного підпорядкування. Водночас, стандартна схема підпорядкування продовжує діяти на національному, регіональному та місцевому рівнях з тенденцією до формування нової конфігурації національних "вертикалей" влади. З одного боку, відбувається стирання національних особливостей і "уніфікація" процесів та управлінських структур, зокрема, у сфері безпеки, а з іншого боку, сучасному періоду характерна криза легітимності у розподілі компетенцій між наднаціональним та національним рівнями, а на національному рівні – між структурами виконавчої влади та місцевого самоврядування (Новак-Каліяєва Л. (2020).

Формування нових форм співпраці між органами управління різних рівнів відбувається на тлі співпраці між наднаціональними та національними органами влади. Унаслідок ієрархічні відносини підпорядкування в межах національних кордонів "розмиваються". Це провокує проблеми дублювання повноважень та невизначеності обсягу компетенцій. Водночас, у міжнародному праві спостерігається тенденція до поширення "демократичної дисципліни права", яка допускає вихід за межі системи договорів, наприклад, у сферах безпеки, прав людини тощо. На цьому тлі виникають сумнівні наслідки для відносин між демократичним урядом, відповідальністю посадових осіб, які діють на власний розсуд відповідно до особистих переконань у сенсі "добра і

зла", та міжнародним правом. Репрезентативність демократії порівняно з бюрократією стає проблематичною, оскільки змінюються як пріоритет діяльності, так і вимоги до підзвітності перед громадянами.

Приватизація та делегування "незалежних" регуляторних органів зменшують можливості громадян контролювати інституції через представницьку демократію. Це доводить, що в рамках інтерактивного управління виникає напруженість через залучення нових комбінацій соціальної, економічної та політичної взаємодії, які можуть відрізнятися від громадянського суспільства, ринку та держави. Водночас, існують дестабілізаційні тенденції, пов'язані з взаємовідносинами між державою та бізнесом, яким характерні посилення галузевого саморегулювання, впровадження комерційної (корпоративної) логіки в управлінські процеси, а також персоналізація та драматизація політики, коли державні завдання та функції виконуються на принципах дерегуляції (лібералізації) та аутсорсингу (приватизації). Водночас, сфери регулювання та ринкової конкуренції перебувають поза межами ефективного демократичного контролю.

Подібні процеси спостерігаються в управлінні у сфері безпеки. Завдяки залученню державних і приватних структур до процесів розроблення та реалізації політики, ефективність управління у сфері безпеки підвищується за рахунок оптимізації термінів та якості управлінських рішень. Поява нетрадиційних сфер безпеки, у поєднанні з обмеженими державними ресурсами в цих сферах, посилила роль приватних суб'єктів в управлінні безпекою. Характерною є також тенденція до функціональної спеціалізації. Зростання фрагментації та диференціації ресурсів і можливостей безпеки є ключовим аспектом тенденції до формування системи "управління безпекою" на регіональному та глобальному рівнях: у рамках традиційної оборонної політики уряди прагнуть співпрацювати з приватними суб'єктами для забезпечення безпеки. Приватизація оборонних галузей та професіоналізація збройних сил підтвердили поступовий перехід від національної автономії у сфері безпеки до нових форм державно-приватного партнерства.

Основні тенденції розвитку глобальних систем безпеки та оборони відображаються у військово-доктринальному процесі в Європі та світі. До них належать, зокрема, модифікації та модернізація цих систем відповідно до результатів аналізу загроз та оцінок ступеня зростання військової могутності держав, їхніх союзників та супротивників. Окремі етапи доктринального процесу демонструють походження змін, їх внутрішню логіку, наслідки та довгострокове значення для військово-політичних блоків та окремих країн. За даними Н. Вітні, у другій половині ХХ ст. прагнення до стабільних відносин було характерним для структур глобального управління у сфері безпеки, як для країн Заходу, так і для СРСР та країн Східної Європи. Останнє дало б змогу вирішити політичні питання, зокрема, щодо стабільного врегулювання в Європі, статусу двох німецьких держав та політики розрядки як засобу досягнення мети. Ця спільна позиція мала б стати основою міжнародної системи безпеки. Однак інерція політичної недовіри та відсутність глибокого розуміння політиками з обох сторін важливості військово-політичної співпраці для спільного будівництва Заходом і Сходом нової істо-

ричної реальності відіграли вирішальну роль у прорахунках і, як наслідок, у втраті безпекових можливостей кінця 1980-х – початку 1990-х років (Вітні Н., 2008).

Недовіра до партнерів, особливо колишнього Радянського Союзу, визначила особливу роль концептуалізації військово-політичної позиції США в НАТО та поза межами євроатлантичного регіону на межі XX–XXI століть. Свідченням зміни позицій щодо колективних можливостей стала Концепція "Розумної оборони" НАТО разом з Ініціативою взаємопов'язаних сил, які створили основи для відновлення культури багатонаціональної співпраці та забезпечення принципу колективної оборони (стаття 5 Статуту НАТО), незважаючи на перешкоди для їх реалізації в динаміці 2014-2020 років. Ми поділяємо думку Р. Стенлі про те, що перетворення системи військової безпеки Європейського континенту, яка досі базується на НАТО, на провідну організацію в галузі безпеки стало стійкою тенденцією. Система військової безпеки Європейського континенту в набагато ширшому сенсі – це спільнота, об'єднана спільними інтересами та спільними цінностями на глобальному рівні в системі трансатлантичного партнерства (Стенлі Р., 2018).

У контексті загрозливої напруженості між Росією та Заходом, заручником якої стала Україна, розширення НАТО на Схід та реалізація програми "Східне партнерство" були логічними, послідовними, необхідними та своєчасними кроками, спрямованими на об'єднання зусиль Європи у протидії російській загрозі. З огляду на це, як наголошує А. Зак, процеси інституціоналізації глобального управління у сфері безпеки доцільно розглядати на тлі внутрішньої диференціації та фрагментації середовища безпеки. Тенденції до фрагментації глобального управління безпекою, які тісно пов'язані з істотними змінами в управлінні на національному та міжнародному рівнях щодо горизонтальної координації та переговорів, вказують на необхідність фрагментованих механізмів управління з поступовою інституціоналізацією процесу прийняття рішень та практикою координації політики безпеки в рамках багатосторонніх інституцій шляхом зваженого голосування або процедури "консенсус мінус один" (Зак А., 2017).

Розглядаючи сутність та специфіку інноваційних тенденцій розвитку в управлінні глобальною безпекою, доцільно відзначити існування певного діалектичного зв'язку між пошуком нових можливостей кризового менеджменту в модернізованій Стратегічній концепції НАТО (2012) та подальшим розвитком відносин з міжнародними та неурядовими організаціями, що мають потужний економічний потенціал та спеціалізовані контингенти, які здатні виконувати завдання постконфліктного врегулювання. Це, власне, й ознаменувало формування сучасних інноваційних тенденцій управління у сфері військової безпеки (Доктрина цивільно-військового співробітництва НАТО (CİMİC) (AJP-09., 2000).

Специфіка сучасних війн і конфліктів відображає зміни політичної сутності війн та загострення національних, міжетнічних чи релігійних суперечностей як основи конфліктів, що може призвести до можливої циклічності та спонтанності в розвитку кризових явищ, що вимагають адекватної реакції з боку сфери безпеки та оборони, стабільності та пильності її управлінських структур. Як наголошує О. Рыбу, сутність та спрямованість інститу-

ційних процесів у сфері безпеки, реформ управління як інституційного комплексу, змін у його конкретних системах та інститутах полягає у стабільності формалізованих структур управління (Рыбу О., 2010).

У сучасному світі, де, на думку Shay D., "гібридні війни" та "гібридні загрози" з їхнім потужним руйнівним потенціалом стали пріоритетом, організація протидії такій системі загроз вимагає на теоретичному рівні їх своєчасного виявлення та визначення статусу, а на практичному рівні – впровадження контрзаходів, включаючи обов'язкову координацію зусиль з міжнародними структурами безпеки за підтримки впливових держав (Shay D., 2019). На думку вченого, геополітичне суперництво та боротьба великих держав за природні ресурси також мали загрозливий вплив на регіональному рівні.

Процес інституціоналізації глобального управління у сфері безпеки демонструє перехід від управління урядами до глобального управління за умов фрагментації влади та повноважень. Конструктивність концепції "управління безпекою" в питаннях ефективної координації та розподілу повноважень у контексті процесів створення незалежної європейської армії, розширення НАТО та Європейського Союзу, на думку Д. Мотіна, ще не є абсолютною. Очевидною стає потреба формування спільної позиції та послідовної співпраці на міжнародному рівні не лише між урядами та державами, а й консолідації глобального суспільства з метою спільної протидії таким викликам, як пандемії, зміна клімату чи міжнародний тероризм (Мотіна Д., 2020).

Фрагментація міжнародно-правового середовища, посилення конкуруючих локальних та регіональних інтерпретацій міжнародних стандартів разом з активізацією взаємодії урядів з недержавними суб'єктами на національному рівні актуалізують проблеми збереження суверенітету національних держав та їхніх спеціальних зусиль щодо протидії деструктивним тенденціям різного походження. Водночас, залучення недержавних суб'єктів також може створювати виклики для державних органів, зокрема щодо договорів про контроль над озброєннями. Отже, уряди національних держав залишаються ключовим фактором в управлінні безпекою. Розширенню проблемного поля воєнної безпеки сприятиме залучення до його орбіти якомога ширшого кола соціальних груп та розширення кола питань, які можуть бути публічно представлені через призму безпеки та сприйняті не лише суспільством та експертами, а й ширшим колом військових фахівців та політиків. На цьому тлі емпірично підтверджено теоретичну перспективу концепції "управління безпекою" Е. Крамана: відбувається розвиток від централізованих систем безпеки, характерних для XX століття, до дедалі фрагментованих та складніших структур – нових двосторонніх та багатосторонніх інститутів безпеки XXI століття (Краман Е., 2003).

Стабільність, ефективність, вплив та конструктивність основних інститутів системи безпеки глобального, регіонального та субрегіонального рівнів залежать від міжнародно-правового статусу окремих інститутів, їхніх повноважень оперативно вирішувати актуальні питання у сфері воєнної безпеки (проведення військових операцій проти держав-порушниць; розгортання миротворчих формувань у зонах конфліктів; організація постконфліктного врегулювання; створення міжна-

родної адміністрації в зоні конфлікту, регулювання озброєнь тощо). Під впливом нових геополітичних реалій тривав процес розширення повноважень інституцій системи безпеки ООН (Ради Безпеки) без внесення змін до Статуту шляхом послідовного тлумачення його положень (Howorth J., 2007).

Роль міждержавних та наднаціональних інституцій ЄС, що були задіяні у сфері безпеки, зростала. Їх оновлення в динаміці ХХІ ст. та перспективи вирішення суперечностей на Європейському континенті розроблялися та реалізовувалися в рамках "Європейської стратегії безпеки" (2003 р.) та Глобальної стратегії Європейського Союзу (2016 р.). Було створено міцну інституціональну основу для реалізації ідеї загальноєвропейської системи безпеки, яка утвердила ЄС як сильного, незалежного суб'єкта глобального управління безпекою.

Принципово нова система національної безпеки України має відповідати масштабам наявних загроз та бути ефективно інтегрованою в систему міжнародної та регіональної безпеки як їх невід'ємна частина. Як жертва агресії, Україна має повне право та повинна активно просувати ідею розробки ефективного загальноєвропейського механізму колективної безпеки з чітким визначенням обсягом зобов'язань та ефективними інструментами тиску, які будуть оперативно застосовуватися до порушників миру та безпеки. На нашу думку, санкції, що використовуються, не є ефективними інструментами впливу на держави-порушники.

Сучасна європейська політика безпеки значною мірою спирається на реалії транснаціонального співробітництва. Динаміка та пріоритети реалізації рамкових документів та програм (PESCO, 2018) щодо співпраці ЄС у сфері безпеки свідчать про певну суперечливість та невідповідність, зокрема в оцінках державами-членами загальноєвропейської стратегії безпеки, рівня співпраці ЄС-США, російської агресії, загрози міжнародного тероризму та розвитку південного флангу Європи в контексті міграційної кризи, проблем нейтралітету та перспектив приєднання. Це вимагає визначення основних можливих форматів військової співпраці та факторів розширення (обмеження) транснаціональної співпраці у сфері безпеки. Серед причин такої ситуації – необхідність збільшення витрат ЄС на армію, відсутність довіри та єдності країн-учасниць в оцінюваннях ризиків, що створює перешкоди для побудови спільної стратегії безпеки. Досвід останніх років показав, наскільки чутливими є інфраструктурні проєкти, що фінансуються Європейською ініціативою стимування, до політичних та економічних змін у Сполучених Штатах.

На початку третього десятиліття ХХІ ст. НАТО діє в найскладнішому безпековому середовищі за всю свою історію. Щоденні операції блоку, включаючи розгортання нових підрозділів у східних державах-членах, масштабні навчання, протидію кіберзагрозам та тероризму, доводять, що НАТО залишається ефективним інструментом безпеки Європи. Йдеться, зокрема, про реагування на виклики з різних джерел: зі сходу (модернізація російських збройних сил на основі високотехнологічної зброї та її агресивна політика, спрямована на відновлення військово-політичного лідерства), з півдня (екстремізм, терористичні атаки, гуманітарні кризи, неконтрольована міграція), з внутрішньої безпеки (збереження демократії, колективної безпеки), а також про

роль та вплив Росії за межами Європи (Кокс Дж., 2020). На цьому тлі забезпечення широкого та структурованого партнерства є найвідповідальнішим завданням та сферою діяльності НАТО. Європейська інтеграція в оборонній сфері є не лише одним із можливих шляхів поглиблення процесу безпеки, але й стратегічною та економічною необхідністю для ЄС та України.

Інноваційний характер технологій впливає на більшість можливостей та вимагає значної гнучкості для впровадження нових, навіть непередбачуваних способів їх використання, зокрема у сфері безпеки. Відкриті інновації та управління безпекою розглядають в контексті глобальних змін конфігурації середовища безпеки як такі, що використовують знання та компетенції з різних джерел, включаючи цивільні технологічні мережі. Перспективи реорганізації політики військових закупівель та управління програмами розвитку озброєнь на початку другого десятиліття ХХІ ст. оцінюють військові фахівці досить оптимістично, але й неоднозначно. Х. Чесбро (2003) наголошує на здатності технологій створювати перевагу для військ у їхньому реальному (тактичному, оперативному, стратегічному) середовищі. Учений вважає, що орієнтований на користувача підхід відповідає перспективі інтеграції технологій, що відповідає завданням управління на основі знань. Останнє передбачає поділ між управлінням інноваціями та управлінням технологіями. Безсумнівно, що відкриті інновації пов'язані зі змінами в організаційних та операційних аспектах управління мережами, індивідуальним та колективним мисленням та обґрунтуванням бізнес-моделей, що вимагає пильності, здатності позиціонувати в інституційних та організаційних змінах, впровадження міждисциплінарних команд, де люди з різними спеціальностями та досвідом працюють (і створюють) разом: інновації, як креативність, визначають модель управління, орієнтовану на розробку нових продуктів та послуг на основі управління інноваціями, що особливо актуально для сфери воєнної безпеки (Chesbrough H., 2003). Отже, сприйняття проблематики комплексно, в контексті сталості екосистем у сфері безпеки та оборони, є необхідним елементом інноваційної перспективи.

Така трансформація, на думку О. Поліщука (2020), є необхідним кроком до збереження конструктивних можливостей управління у сфері воєнної безпеки. Нова побудова політики оборонних інновацій та еволюція організаційної культури повинні стати одним з ключових аспектів управління інноваціями у сфері воєнної безпеки в Україні. Ресурси, потрібні для забезпечення сталої інфраструктурної політики у питаннях воєнної безпеки, визначають здатність автономної оборонної промисловості встановлювати ефективні стратегічні взаємодії. Поточні європейські ініціативи щодо просування оборонних програм та фінансування інновацій надають у цьому контексті широкі можливості на майбутнє. Однак, на нашу думку, у прагненні адаптуватися до потужних стратегічних викликів сьогодення, перехід від закритих оборонно-промислових баз до інноваційних відкритих екосистем вимагає посиленої аргументації, зокрема для України.

Неоднозначні позиції в оцінюванні здатності військових місій досягати своїх цілей у зонах конфліктів вимагають особливої уваги до важливих аспектів їхнього призначення та функціонування. Так, за даними Дж.

Хадсона, миротворці контролюють виконання угод про припинення вогню та перемир'я, але не мають повноважень застосовувати зброю, не можуть зупинити геноцид чи порушення прав людини; внутрішня діяльність багатонаціональних сил погано координується, існують проблеми зі зв'язком та логістикою, застарілі процедури закупівель, криза фінансування, брак персоналу та спеціалізованих підрозділів і технологій тощо (Хадсон Дж., 2017).

Враховуючи збільшення кількості та інтенсивності локальних конфліктів та зміну їх характеру, вважаємо доцільним формування спеціальних миротворчих сил ООН, що діють на постійній основі з відповідно навченим контингентом військ, цивільного персоналу та відповідних ресурсів. Концептуальна реструктуризація миротворчої діяльності ООН повинна бути зосереджена на вдосконаленні мандату миротворчих місій або операцій, їх статусу та реальних можливостей з чіткою та досяжною місією, яка має включати сучасні стратегії досягнення сталого миру. Потрібно знайти комплексний та інтегрований підхід з акцентом на партнерство та політичну співпрацю з регіональними та субрегіональними організаціями для підтримки миротворчих операцій ООН. Такий підхід посилить узгодженість між політичною, військовою та гуманітарною складовими майбутньої миротворчої діяльності ООН.

Сучасна безпека держави значною мірою визначається її належністю до міжнародних систем безпеки, наявністю союзників за їхніми кордонами, стабільністю військово-політичної ситуації та сильною військово-політичною позицією країни.

Висновки

Головною метою системи безпеки в контексті місії глобального управління є запобігання новим військовим конфліктам, систематичне зміцнення обороноздатності держави та підвищення ролі та авторитету держави на міжнародній арені. Політика забезпечення національної безпеки повинна здійснюватися з урахуванням геополітичної ситуації в регіоні та тенденцій її змін, світових процесів глобалізації, викликів, ризиків, небезпек та загроз національним інтересам, реальних та прогнозованих можливостей держав та інших факторів, що впливають та впливатимуть на забезпечення сталого розвитку в коротко- та довгостроковій перспективах.

Основні тенденції реформування державного управління в їхній проекції на сферу національної безпеки зумовлені прагненням світових політичних, економічних та військових еліт забезпечити ефективність управління на практиці, що успішно транслюється на проблемні аспекти безпеки. Фрагментація та диференціація ресурсів і можливостей безпеки є найвиразнішим аспектом тенденції до формування системи управління безпекою на регіональному та глобальному рівнях: у рамках традиційної оборонної політики уряди прагнуть співпрацювати з приватними суб'єктами для забезпечення безпеки. Приватизація оборонних галузей та професіоналізація збройних сил підтверджують поступовий перехід від національної автономії безпеки до нових форм державно-приватного партнерства.

References

- Adler, E., & Barnett, M. A (1998). Framework for the Study of Security Communities, in Emanuel Adler and Michael Barnett (eds). *Security Communities*. Cambridge: Cambridge University Press, 29–65.
- Anderson, O. (2017). "Revisiting the global governance framework in history and understanding its contemporary potential for the European Union". *Graduate thesis collection*, 493. URL: <https://digitalcommons.butler.edu/grtheses/493>
- Bahemia, H., Sillicence, J., & Vanhaverbeke, W. (2018). The timing of openness in a radical innovation project, a temporal and loose coupling perspective. *Research Policy*, 47(10), 2066–2076.
- Barnes, R. A. (2000). "Democratic Governance and International Law, edited by Gregory H. Fox and Brad R. Roth", *Indiana Journal of Global Legal Studies*, 8(1), Article 15. URL: <https://www.repository.law.indiana.edu/ijgls/vol8/iss1/15>
- Chesbrough, H. W. (2020). The Era of Open Innovation. *MIT Sloan Management Review*, 44.
- Cox, J. (2020). European Security without the JASD Treaty. *NATO Review* 2020. URL: <https://www.nato.int/docu/review/uk/index.htm>
- Howorth, J. (2007). *Security and Defence Policy in the European Union*. New-York: Palgrave Macmillan.
- Kalyayev, A., Surina, I., & Rudenko, I. (2020). 'Institutionalizing Global Governance in the Sphere of Security and Defense: the European Context' Proceedings of the 36th International Business Information Management Association Conference (IBIMA). ISBN: 978-0-9998551-5-7. Granada, 4564–4574.
- Krahmann, E. (2003). Conceptualizing Security Governance. *Cooperation & Conflict*, 38, 5–26. <https://doi.org/10.1177/0010836703038001001>
- Kuzmenko, O. V., & Grigorenko, Ya. O. (2018). Legal bases of military security: general theoretical approach. *Scientific Bulletin of Public and Private Law*, 5(1), 71–75. URL: http://www.nvpps.in.ua/vip/2018/5/tom_1/17.pdf
- Motin, D. (2020). Geography, Military Balance, and the Defence of NATO's Borderlands. *Journal of Baltic Security*, 6(1), 51–59. URL: <https://doi.org/10.2478/jobs-2020-0002>
- NATO Civil-Military Cooperation (CIMIC) Doctrine. AJP-09. (2000). URL: <http://63.104.169.22/PDF/AJP-09.pdf>
- Novak-Kalyayeva, L., & Czerw, J. (2020). 'Regularities and specific of modern governance development under the influence of information technology and sociopolitical transformations' Proceedings of the 36th International Business Information Management Association Conference (IBIMA) 4-5 November 2020, Granada, Spain, 6070–6079.
- PESCO als Instrument europäischer Sicherheits- und Integrationspolitik: Hintergrund, Perspektiven, Implikationen für die Schweiz. Zürich: Center for Security Studies (CSS), ETH Zurich. URL: https://css.ethz.ch/en/publications/other-reports.html?batch_name=list&page=0
- Polischuk, O. (2020). Ecosystem Platform for the Defence and Security Sector of Ukraine. *Information & Security: An International Journal*, 45, 7–19. <https://doi.org/10.11610/isij.4501>
- Rud, N. T. (2010). The role of innovation strategies in increasing the innovation potential of the region. *Economy. Management. Innovations. Series: Economic Sciences*, 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_37
- Ryby, O. (2010). The Nature of Transformations of Political Institutions. *Political Management*, 5, 82–89.
- Shay, D. (2019). The Alliance is shifting its focus to its core mission of collective defense. *NATO Review*. 30.09, 10–19.
- Stanley, R. (2018). Transatlantic traumas: Has illiberalism brought the West to the brink of collapse? ISBN: 978-1526128713
- Witney, N. (2008). Reenergizing Europe's Security and Defense Policy. London: European Council on Foreign Relations, 33–34.
- Zak, A. (2017). Anti-satellite System. *Russian Space Web*. July 13. URL: <http://www.russianspaceweb.com/is.htm>

GLOBAL GOVERNANCE IN THE FIELD OF SECURITY: PHILOSOPHICAL INQUIRY AND PRACTICAL INTERPRETATIONS

Introduction. At the turn of the 20th and 21st centuries, international security structures faced the task of countering hybrid threats and information sabotage, chaos in political processes, the spread of distrust towards existing political institutions, the discrediting of the foundations of international law and threats to the very existence of world order. The recognition of the responsibility of global governance for selecting the most effective approaches and principles for organizing regional and global integration structures and security systems that are compatible and capable of interacting at the global level has necessitated the development of theoretical concepts and practical tools for their implementation. The introduction of such measures would be able to secure the future of humanity on the basis of consolidated achievements of international experience.

Materials and Methods. Based on general scientific and special methods of scientific research, the main trends in the development of governance in the field of security have been substantiated; the global security space is argued as an imperative of sustainable development; the essence and specifics of innovations have been revealed, in particular, within the framework of an ecosystem approach in the field of security.

Analysis of Literary Sources. The most relevant aspects of global security governance have become the subject of active scientific research. Security theories in philosophical discourse, experience in resolving issues of war and peace, and the interpretation of security as a value have gained particular importance.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. There is a need to expand the problem field in the security sector by involving a significantly broader range of societies, political and legal institutions and social groups in its orbit. Fragmentation and differentiation of resources in the security sector as well as the formation of security governance systems, require updating of theoretical approaches and development of practical research instruments.

Results. The specificity of modern wars and conflicts reflects changes in the political nature of warfare and the aggravation of national, interethnic or religious contradictions as a basis of conflicts. Possible cyclicity and spontaneity in the development of crisis phenomena require an adequate response from the security and defense sector, as well as stability and vigilance of its management structures. The process of institutionalizing global governance in the security sphere demonstrates the transition from management of governments to global governance under conditions of fragmented power and authority.

Discussion. The growing relevance of preserving the sovereignty of nation states and their special efforts to counteract destructive tendencies of various origins and the problems of involving non-state actors create challenges for state bodies, in particular regarding arms control treaties.

Conclusion. The primary objective of the security system within the framework of global governance is to prevent new military conflicts, systematically strengthen the state's defense capabilities and enhance the role and authority of the state in the international arena. The policy of ensuring national security should be implemented with due consideration of the geopolitical situation in the region and its evolving trends, world processes of globalization, challenges, risks, dangers and threats to national interests, as well as actual and projected capabilities of states and other factors that influence and will influence the achievement of sustainable development in both short and long term.

Keywords: national security; global security governance; security theory; public security governance; sustainable development; armed conflicts; security innovations.